

Systematická obnova audiovizuálneho kultúrneho dedičstva a jeho sprístupňovanie

Slovenský filmový ústav je jedinou inštitúciou s celonárodnou pôsobnosťou, ktorá uchováva, odborne uskladňuje, ošetruje, obnovuje a sprístupňuje vzácne filmové materiály (ako sú slovenské i zahraničné hrané, dokumentárne, spravodajské, historické, animované filmy), ako i listinné archívne a dokumentačné materiály filmologickej povahy. Zbierky a fondy slovenskej proveniencie sú súčasťou národného kultúrneho a archívneho dedičstva. Slovenský filmový ústav je archívom špeciálneho určenia.

Naša inštitúcia vykonáva práva výrobcu k slovenským filmom, vyrobeným organizáciami vo výlučnej pôsobnosti štátu. Preto má Slovenský filmový ústav nenahraditeľné miesto a postavenie v kontexte slovenskej kinematografie.

aj v priamej nadväznosti na Európsky dohovor o ochrane audiovizuálneho dedičstva, ku ktorému Slovenská republika v roku 2002 realizovala prístupový proces.

Zbierky SFÚ možno rozdeliť do dvoch základných skupín – filmové materiály a dokumentačné materiály.

Zbierkové filmové fondy SFÚ sú rozsiahle, členené do niekoľkých skupín a fondov podľa druhu materiálu – kombinovaná kópia filmu, negatív obrazu, negatív zvuku, duplikačný negatív, duplikačný pozitív, ako tiež i podľa druhu audiovizuálneho diela – Slovenský spravodajský film, Slovenská krátkometrážna tvorba, Slovenské celovečerné filmy. Špeciálnu skupinu tvoria nesmierne cenné historické materiály zaradené do dvoch samostatných fondov – Fond historické materiály (1896-1945) – filmové materiály a fragmenty dokumentov, hraných, animovaných, reklamných a spravodajských filmov. Fond Nástup tvorí samostatný historický zbierkový fond, v ktorom sú uchované filmové materiály spravodajského filmu – týždenník Nástup z rokov 1938-1945. Rozsiahly je fond slovenských filmov s cudzojazyčnými verziami, ktorý sa využíva predovšetkým na prezentáciu slovenskej kinematografie v zahraničí. Archivovaný filmový materiál je surovina, ktorá je špecifická v dvoch hlavných, neoddeliteľných smeroch, ktoré limitujú neskoršie použitie napríklad pre obnovenú výrobu nových kópií či elektronických záznamov.

Prvú skupinu tvoria vplyvy, vyplývajúce z podstaty konštrukcie filmových materiálov. Typickým javom je napríklad tzv. zmrštenie. Je to proces, ktorý sa nedá zastaviť, dá sa však výrazne zmierniť jeho dopad vhodnými skladovými podmienkami uloženia. Ďalším typickým vplyvom je efekt tzv. octového syndrómu, ktorý sa v praxi eliminuje použitím tzv. molekulárnych sít, blednutie a nezvratná degenerácia farbív nesúcich obrazový záznam na nielen prvých farebných filmov a pod. Sú to teda práce, ktoré je potrebné systematicky a plošne realizovať na celom archívnom fonde.

Druhú skupinu tvoria mechanické poškodenia, spôsobené opotrebovaním materiálu v celom filmovom technologickom reťazci, ktorým sa však nedá úplne zabrániť. Dá sa len zmierniť ich vplyv naprostým dodržiavaním technologickej disciplíny v jednotlivých miestach technologického reťazca. Paradoxom zostáva fakt, že najviac postihnuté touto skupinou defektov sú práve najúspešnejšie filmové diela, ktoré logicky práve z potreby výroby veľkého množstva kópií absolvujú veľký počet prechodov danými zariadeniami.

Ďalej sú to nesprávne, či nekvalitne realizované technologické operácie v dokončovacej fáze filmu. Vplyv niektorých z nich sa prejavuje až s väčším časovým odstupom. Miera poškodenia každého filmového titulu je však rozdielna, prakticky sa nikdy úplne nezhoduje s iným filmom, každý film je v tomto svojím spôsobom jedinečný. Z toho vyplýva potreba detailného posúdenia stavu každého filmu osobitne. Tu sa nedajú uplatniť akési paušálne kritériá, napr. v závislosti od veku archivovaného materiálu. Rovnako i voľba nápravných technických a technologických operácií je nutná pre každý titul osobitne. Z analýzy stavu časti archívneho fondu vyplýva veľmi dôrazná potreba neodkladného a plošného rozvinutia procesu záchrany filmového archívneho fondu.

V roku 2005 Slovenský filmový ústav v rámci príspevku vo výške 68. mil. Sk plánuje realizovať bežné výdavky i kapitálové výdavky.

V rámci bežných výdavkov v roku 2005 projekt bude pokračovať obnovou filmových materiálov – konkrétne sa počíta s kontrolou zabezpečovacích materiálov, ich obnovou a výrobou kombinovaných kópií a prepisom na digitálne nosiče **v hranej tvorbe cca 75 titulov, v dokumentárnej tvorbe cca 400 titulov a v spravodajskom filme s obnovou 10 ročníkov fondu Týždeň vo filme.**

Zbierkové dokumentačné materiály predstavujú predovšetkým výrobné a distribučné listy, dialógové, technicko-montážne listiny a propagačný materiál k slovenským hraným, dokumentárnym, spravodajským, animovaným a niektorým televíznym filmom a filmovým tvorcom. (napr. 602 500 ks fotografií a fotosiek, 100 000 ks fotonegátívov, diapozitívov a kinofilmov, 31 000 ks plagátov, 11 300 personálnych profilov filmových tvorcov, 1 600 scenárov, 200 zbierok listinných materiálov k filmovým podujatiam) Súčasťou dokumentácie je knižničný fond s 8700 ks kníh.

Slovenský filmový ústav od roku 2000 postupne, predovšetkým v rámci finančných možností spracovával a obnovoval svoje zbierkové fondy, obnovu filmových materiálov a digitalizáciu časti dokumentačných zbierok . Obmedzené finančné zdroje Ministerstva kultúry SR umožnili ich podporu v rokoch 2000-2004 v rámci Verejnej pokladničnej správy, základný rozpočet organizácie tieto skutočnosti nepokrýva (napr. v roku 2002 sa realizovala digitalizácia 900 ks plagátov zo slovenských hraných filmov a festivalov, v rokoch 2002 a 2003 bol obnovený spravodajský film – Slovenský zvukový týždenník Nástup z rokov 1938-1945, priebežne od roku 2000 boli vyrábané kombinované kópie k slovenským celovečerným filmom). V roku 2004 to bola obnova 10 filmov Juraja Jakubiska, spracovávanie fotografického fondu a jeho následná digitalizácia, ďalej spracovanie časti spravodajského filmu Týždeň vo filme, pokračovanie v prebaľovaní filmových materiálov do plastových obalov, fotografií, fotonegátívov do Ph neutrálnych obalov a pod.

K systematickej obnove audiovizuálneho kultúrneho dedičstva a jeho sprístupňovaniu, ku komplexnému spracovávaniu zbierok a predovšetkým ich obnove a digitalizácii sa pristupuje v roku 2005 s priamym prepojením na informačný systém v rámci projektu IS SK CINEMA. Z dôvodu nedostatku finančných zdrojov zatiaľ nebolo možné pristúpiť k priamemu prepojeniu a komplexnej digitalizácii a následnému sprístupňovaniu verejnosti.

Projekt systematickej obnovy archívnych zbierok Slovenského filmového ústavu jeho sprístupňovanie je dlhodobý, pri zabezpečení dostatočných finančných zdrojov je komplexná obnova možná v priebehu rokov 2005-2015.

Na zmapovanie stavu filmových materiálov, predovšetkým negatívov je potrebné použiť služby filmových laboratórií. Po posúdení stavu možno pristúpiť k následnej obnove a prepisu na kombinované kópie a digitálne nosiče. Ročne je potrebné na tieto činnosti použiť priemerne čiastku vo výške 43.000.000 Sk.

Spracovávanie dokumentačných zbierok, ich obnova, ochrana a digitalizácia vyžaduje priemerne ročne čiastku vo výške 7.000.000,- Sk.

Ďalšie službové a materiálové a mzdové náklady spojené s projektom rozpočtujeme na čiastku 4.000.000,- Sk.

Zároveň je nevyhnutné riešiť skladové priestory pre filmové a dokumentačné zbierky.

Slovenský filmový ústav najcennejšie materiály uchováva vo svojej sídelnej budove na Grösslingovej 32 v klimatizovaných skladových priestoroch vybavených posuvnými a pevnými regálmi. Ostatné zbierkové materiály uchováva v prenajatých skladových priestoroch (12 skladov), ktoré sú v prevažnej miere priestormi krytov civilnej ochrany. Riešenie vidíme v obnove skladového objektu, ktorý bude zabezpečený buď nájomom alebo kúpou. Obnova priestoru a vytvorenie podmienok pre uchovávanie a archiváciu filmových a dokumentačných materiálov si podľa kvalifikovaného odhadu architekta vyžaduje investíciu vo výške 14.000.000,- Sk.

Slovenský filmový ústav potrebuje zrealizovať strihacie pracovisko, ktoré je nevyhnutné vybaviť nasledovnými prístrojmi a zariadeniami: (digi BTC rekordér, strihací stôl, analógový rekordér BTC-SP, vkladáč loga SFU na filmy, prídavné zariadenia – TV, mixážny pult, testovací generátor, strihací stôl so zariadením) v rozpočtovanej čiastke 8.000 tis. Sk, mobilné regály do archívov filmových materiálov, v budove na Grösslingovej 32, ale i ďalších skladových priestoroch, klimatizácia do archívov filmových (výmena – nevyhovujúcich jednotiek z roku 1991) v budove na Grösslingovej 32, obnova skladových priestorov – vybavenie regálmi, klimatizáciou, maľovanie - v nových priestoroch a iné.

V Bratislave, 23.12.2004

Peter Dubecký,
generálny riaditeľ SFU

Prehľad priamych a nepriamych nákladov na činnosť oddelenia a ich finančné zabezpečenie je uvedený v tabuľke k prílohe č. 8.

**Systematická obnova audiovizuálneho kultúrneho dedičstva a jeho
sprístupňovanie**

Náklady na činnosť v členení podľa účt. skupín:	Náklady	Finančné krytie (v tis. Sk)		
		Bežný transfer 691	Tržby a Výnosy	Iné Zdroje
a	1	2	3	4
50 - spotrebované nákupy	15000	15000	0	-
v tom:				
501 – spotr. mat.	14400	14400	0	
v tom kanc. potreby	200	200	0	
DHM	200	200	0	
PHM	100	100	0	
502 – spotr. energie	300	300	0	
51 – služby	43000	43000	0	-
v tom:				
511 – opravy, údržba	200	200		
512 – cestovné	400	400		
513 – náklady na repr.	0	0		
18 – ostatné služby	42400	42400		
z toho:				
výkony spojov	400	400		
nájomné	1000	1000		
DNIM	60	60		
52 – osobné náklady	2200	2200	0	-
v tom:				
521 mzdové	1760	1760		
z toho: mimo prac. času	500	500		
524 +525 soc.pois.	430	430		
527+528 soc. nákl.	70	70		
z toho prisp. na stravu	70	70		
53 – dane a poplatky	0	0	0	-
54 - ostatné náklady	0	0	0	-
55 – odpisy	1000	1000	0	-
v tom:				
551 odpis NaHIM	1000	1000	0	
SPOLU	61200	61200	0	-

Vyhotovila: Ing. M. Šuleková, hl. ekonóm SFÚ